

**SZKOŁA PODSTAWOWA NR 2
IM. GEN. TADEUSZA KUTRZEBY W GOSTYNIU**

**PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA
GEOGRAFIA**

Spis treści

SPOSOBY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ EDUKACYJNYCH UCZNIÓW	3
Formy sprawdzania wiadomości i umiejętności.....	3
Zasady ustalania ocen.....	3
Zasady pisania zaległych prac kontrolnych w przypadku nieobecności ucznia	4
Tryb poprawiania ocen bieżących.....	5
Zasady ustalenia oceny śródrocznej i rocznej.....	5
WARUNKI I TRYB OTRZYMANIA WYŻSZEJ NIŻ PRZEWIDYWANA ROCZNEJ OCENY KLASYFIKACYJNEJ.....	6
WYMAGANIA EDUKACYJNE niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z geografii, wynikające z realizowanego przez nauczycieli programu nauczania.....	8
WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII – KLASA 7	8

SPOSOBY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ EDUKACYJNYCH UCZNIÓW

Formy sprawdzania wiadomości i umiejętności

Przedmiotowy system oceniania przewiduje kontrolę osiągnięć uczniów w formie:

- ustnej – udzielenia odpowiedzi zgodnej z poleceniem, referowania wybranego zagadnienia, aktywności na lekcji,
- pisemnej – sprawdzianu/testu, wykonanych zadań w zeszytach ćwiczeń i kartach pracy (w czasie lekcji oraz zadanych do domu),
- samodzielnej pracy z tekstem źródłowym, np. odczytywanie i analizowanie danych statystycznych, treści mapy,
- sprawdzania wyników badań terenowych,
- prezentowania wytworów pracy uczniów, np. plakatów, prezentacji multimedialnych,
- podejmowania zadań dodatkowych, np. udział w konkursach przedmiotowych.

W sprawdzeniu stopnia spełnienia wymagań uwzględnia się:

- w wypowiedzi ustnej: precyzję wypowiedzi, poprawność językową, poprawność merytoryczną, wyczerpanie zagadnienia,
- w sprawdzianach i testach: poprawność rozwiązania zadania, logikę wypowiedzi, poprawność zastosowania metody służącej rozwiązaniu zadania, zgodność odpowiedzi z poleceniem,
- w trakcie zajęć terenowych: umiejętność zbierania informacji i sporządzania notatek, wykonania schematów i modeli, określania relacji między elementami środowiska,
- w prezentowaniu prac uczniów: zgodność z tematem, logiczny układ pracy, poprawność językową i merytoryczną, przygotowanie bibliografii, estetykę pracy.

Zasady ustalania ocen

Sprawdziany/testy są punktowane, a ocena jest ustalana wg następujących zasad:

- celujący – 100%
- bardzo dobry – od 90%
- dobry – od 70%
- dostateczny – od 50%
- dopuszczający – od 35%
- niedostateczny – poniżej 35% punktów możliwych do zdobycia.

Sprawdziany/testy przeprowadza się po zakończeniu działu lub jego części. Są zapowiadane z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem i poprzedzone lekcją utrwalającą i powtarzającą dany zakres wiadomości i umiejętności.

Kartkówki są punktowane, a ocena jest ustalana wg następujących zasad:

- bardzo dobry – od 90% –100%
- dobry – od 70%
- dostateczny – od 50%
- dopuszczający – od 35%
- niedostateczny – poniżej 35% punktów możliwych do zdobycia.

Kartkówki to odpowiedzi pisemne z bieżących wiadomości i umiejętności. Nie muszą być zapowiadane.

Ocenianie bieżące

1. W ocenianiu bieżącym odpowiedzi ustnych używa się ocen w skali 1-6 oraz znaków „plus” i „minus”; znakiem „bz” zaznacza się brak wykonania zadań domowych; znakiem „np” – brak przyborów szkolnych i pomocy niezbędnych do pracy na lekcji. Trzy wyżej wymienione znaki (3 x „bz”, 3 x „np” w semestrze) są zamieniane na ocenę niedostateczną.
2. Aktywność na lekcji jest nagradzana plusami (za pięć „+” uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą).
3. Raz w semestrze uczeń może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji bez żadnych sankcji. Nauczyciel zaznacza to w umówiony sposób. Nie może to być lekcja, na którą został ustalony sprawdzian/test lub zapowiedziana kartkówka. Nieprzygotowanie należy zgłosić na początku lekcji.

Zasady pisania zaległych prac kontrolnych w przypadku nieobecności ucznia

W przypadku nieobecności, w terminie ustalonym z nauczycielem, uczeń pisze sprawdzian/test. W szczególnych przypadkach nauczyciel może nie wymagać od ucznia obowiązku napisania sprawdzianu/testu.

Uczeń, który z przyczyn nieusprawiedliwionych opuścił kontrolną pracę pisemną lub jest nieobecny tylko w dniu pracy pisemnej, pisze ją w terminie wskazanym przez nauczyciela.

W ocenianiu uwzględnia się zalecenia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, innych poradni specjalistycznych a także indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne ucznia.

Tryb poprawiania ocen bieżących

Uczeń ma możliwość poprawienia każdej oceny ze sprawdzianu/testu w terminie dwóch tygodni od oddania prac. Ocenę odnotowuje się w dzienniku obok oceny poprawianej. Uczeń poprawia stopień w terminie ustalonym z nauczycielem.

Zasady ustalenia oceny śródrocznej i rocznej

Ocenę ustala się na podstawie ocen bieżących, ze szczególnym uwzględnieniem ocen za sprawdziany/testy.

Klasyfikacja śródroczna podsumowuje osiągnięcia edukacyjne ucznia w I półroczu, roczna w danym roku szkolnym. Ocena roczna może różnić się o jeden stopień od oceny przewidywanej w przypadku, gdy uczeń w okresie od ustalenia przewidywanej oceny do wystawienia oceny rocznej otrzyma oceny bieżące, które umożliwiają mu uzyskanie wyższej (niższej) oceny niż przewidywana.

WARUNKI I TRYB OTRZYMANIA WYŻSZEJ NIŻ PRZEWIDYWANA ROCZNEJ OCENY KLASYFIKACYJNEJ

I. Warunki otrzymania

1. Rodzice ucznia w terminie 7 dni od powiadomienia o ocenie przewidywanej składają do nauczyciela uczącego pisemne podanie wyrażające chęć poprawy tej oceny.
2. Uczeń uzyskuje ocenę wyższą niż przewidywana, jeżeli w ustalonym terminie przystąpi do pisemnego sprawdzianu oraz otrzyma co najmniej 80% punktów możliwych do uzyskania na tę ocenę.
3. Warunkiem przystąpienia do ww. sprawdzianu jest napisanie wszystkich przewidzianych na dany rok szkolny sprawdzianów/testów.

II. Tryb otrzymania

1. Określenie zakresu wiadomości i umiejętności:
 - A. uczeń pisze sprawdzian na ocenę, o którą się ubiega; stopień trudności sprawdzianu odpowiada wymaganiom edukacyjnym na ocenę, o którą się uczeń ubiega;
 - B. jeśli ocena śródroczna jest oceną, o którą się uczeń ubiega, sprawdzian obejmuje wiadomości i umiejętności z zakresu II półrocza;
 - C. jeśli ocena śródroczna jest niższa od oceny, o którą się ubiega uczeń, sprawdzian obejmuje wiadomości i umiejętności z całego roku (w takim przypadku uczeń pisze dwa sprawdziany – odpowiednio za I i II półrocze).
2. Ustalenie terminu sprawdzianu:
 - A. sprawdzian przeprowadza się w terminie najpóźniej do końca tygodnia poprzedzającego tydzień ustalenia oceny rocznej;
 - B. o terminie sprawdzianu nauczyciel uczący zawiadamia ucznia i jego rodziców poprzez dziennik elektroniczny.
3. Przeprowadzenie sprawdzianu.
4. Powiadomienia ucznia i jego rodziców o wyniku sprawdzianu:
 - A. powiadomienia dokonuje nauczyciel uczący poprzez dziennik elektroniczny;
 - B. na wniosek ucznia lub jego rodziców sprawdzona i oceniona praca jest udostępniona do wglądu na terenie szkoły.

5. Dokumentację związaną z podwyższeniem oceny przechowuje się w dokumentacji procesu nauczania.

III. Niespełnienie przez ucznia warunków określonych w punktach I i II oraz wymagań edukacyjnych niezbędnych do uzyskania wyższej oceny klasyfikacyjnej niż przewidywana skutkuje pozostawieniem oceny przewidywanej.

**WYMAGANIA EDUKACYJNE niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych
śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z geografii, wynikające
z realizowanego przez nauczycieli programu nauczania**

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z GEOGRAFII – KLASA 7	
PODSTAWY GEOGRAFII	
OCENA 2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>geografia</i> – przedstawia podział nauk geograficznych – podaje wymiary Ziemi – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>siatka geograficzna, południk, równoleżnik, zwrotnik, długość geograficzna, szerokość geograficzna</i> – wskazuje na globusie i na mapie południk: 0° i 180° oraz półkulę wschodnią i półkulę zachodnią – wskazuje na globusie i na mapie równik oraz półkule: północną i południową – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, siatka kartograficzna, legenda mapy</i> – wymienia elementy mapy – wymienia rodzaje skal – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość względna, wysokość bezwzględna, poziomica</i> – odczytuje z mapy wysokość bezwzględną – podaje na podstawie atlasu nazwy map ogólnogeograficznych i tematycznych
OCENA 3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia różnicę między geografią fizyczną a geografią społeczno-ekonomiczną – wymienia źródła informacji geograficznej – podaje cechy kształtu Ziemi – odczytuje wartości szerokości geograficznej zwrotników, kół podbiegunowych oraz biegunów – podaje cechy siatki geograficznej – określa położenie geograficzne punktów i obszarów na mapie – wyjaśnia różnicę między siatką kartograficzną a siatką geograficzną – szereguje skale od największej do najmniejszej – podaje różnicę między wysokością względną i wysokością bezwzględną – określa na podstawie rysunku poziomowego cechy ukształtowania powierzchni terenu – charakteryzuje mapy ze względu na ich przeznaczenie
OCENA 4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym się zajmują poszczególne nauki geograficzne – przedstawia poglądy na kształt Ziemi – wymienia dowody na kulistość Ziemi – wymienia cechy południków i równoleżników – odczytuje długość i szerokość geograficzną na globusie i na mapie – odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych – przedstawia skalę w postaci mianowanej i podziałki liniowej – wymienia metody prezentacji zjawisk na mapach – omawia sposoby przedstawiania rzeźby terenu na mapie – oblicza wysokości względne – omawia podział map ze względu na treść, skalę i przeznaczenie
OCENA 5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady praktycznego zastosowania geografii – wyjaśnia różnicę między elipsoidą a geoidą – wyjaśnia znaczenie układu współrzędnych geograficznych – oblicza na podstawie współrzędnych geograficznych rozciągłość równoleżnikową i południkową

	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje treści map wykonanych w różnych skalach – posługuje się skalą mapy do obliczania odległości w terenie i na mapie – omawia metody prezentacji zjawisk na mapach – charakteryzuje rzeźbę terenu na podstawie rysunku poziomicowego i mapy ogólnogeograficznej – odszukuje w atlasie mapy i określa ich przynależność do poszczególnych rodzajów
OCENA 6	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa przedmiot badań poszczególnych nauk geograficznych – ocenia znaczenie umiejętności określania współrzędnych geograficznych w życiu człowieka – oblicza skalę mapy na podstawie odległości rzeczywistej między obiektami przedstawionymi na mapie – wskazuje możliwość praktycznego wykorzystania map w różnych skalach – interpretuje treści różnego rodzaju map i przedstawia ich zastosowanie
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE POLSKI	
OCENA 2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej – podaje całkowitą i administracyjną powierzchnię Polski – wskazuje na mapie geometryczny środek Polski – wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie – podaje długość granic z sąsiadującymi państwami – wyjaśnia znaczenie terminu <i>geologia</i> – wymienia najważniejsze wydarzenia geologiczne na obszarze Polski – wyjaśnia znaczenie terminów <i>plejstocen</i> i <i>holocen</i> – wyjaśnia znaczenie terminów <i>krajobraz polodowcowy</i> i <i>rzeźba glacialna</i> – wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski – wymienia pasy rzeźby terenu Polski i wskazuje je na mapie – wymienia główne rodzaje skał – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pogoda</i>, <i>klimat</i>, <i>ciśnienie atmosferyczne</i>, <i>niż baryczny</i>, <i>wyż baryczny</i> – wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego – wymienia elementy klimatu – wyjaśnia znaczenie terminu <i>średnia dobowa wartość temperatury powietrza</i> – wymienia czynniki, które warunkują zróżnicowanie temperatury powietrza i wielkość opadów w Polsce – wymienia rodzaje wiatrów – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>system rzeczny</i>, <i>dorzecze</i>, <i>zlewisko</i>, <i>przepływ</i> – wskazuje na mapie główne rzeki Europy i Polski – określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego – podaje główne cechy fizyczne Bałtyku – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba</i>, <i>czynniki glebotwórcze</i>, <i>proces glebotwórczy</i>, <i>profil glebowy</i>, <i>poziomy glebowe</i> – wymienia typy gleb w Polsce – wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i> – wymienia różne rodzaje lasów w Polsce – wymienia formy ochrony przyrody w Polsce – wskazuje na mapie Polski parki narodowe

<p>OCENA 3</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej – opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy – odczytuje szerokość i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy – wskazuje na mapie przebieg granic Polski – omawia na podstawie mapy płytową budowę litosfery – omawia proces powstawania gór – wymienia na podstawie mapy geologicznej ruchy górotwórcze w Europie i w Polsce – wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce – omawia zlodowacenia na obszarze Polski – opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe – porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy – dokonuje podziału surowców mineralnych – wymienia strefy klimatyczne świata na podstawie mapy tematycznej – podaje cechy przejściowości klimatu Polski – podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej – opisuje wody Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej – rozpoznaje typy ujść rzecznych – charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata – opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku – opisuje charakterystyczne typy gleb w Polsce – przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski – omawia na podstawie danych statystycznych wskaźnik lesistości Polski – omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce – podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu – charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce
<p>OCENA 4</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski – charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy – opisuje cechy różnych typów genetycznych gór – przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata – charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski – omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski – opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej – omawia warunki klimatyczne w Europie – charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce – odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkości opadów atmosferycznych z klimatogramów – wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry – opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry – charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku – wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych – omawia funkcje lasów – omawia na podstawie mapy Polski przestrzenne zróżnicowanie lesistości w Polsce – ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego
<p>OCENA 5</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia konsekwencje położenia matematycznego, fizycznogeograficznego oraz geopolitycznego Polski – opisuje jednostki geologiczne Polski i podaje ich charakterystyczne cechy – określa na podstawie mapy geologicznej obszary poszczególnych fałdowań na terenie

	<p>Europy i Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje mechanizm powstawania lodowców – wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski – przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski – rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski – podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce – opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski – opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce – omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku – omawia procesy i czynniki glebotwórcze – opisuje typy zbiorowisk leśnych w Polsce – opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski – ocenia najważniejsze działania w zakresie ochrony środowiska
<p style="text-align: center;">OCENA 6</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy – wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski – wykazuje zależność między występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski – opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze – wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę – ocenia znaczenie gospodarcze rzek Polski – analizuje główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego – ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce – podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego – planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody
<p>LUDNOŚĆ I URBANIZACJA W POLSCE</p>	
<p style="text-align: center;">OCENA 2</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie politycznej Europy największe i najmniejsze państwa Europy – wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolice – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demografia, przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów</i> – wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i> – odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych – wyjaśnia znaczenie terminu <i>wskaźnik gęstości zaludnienia</i> – wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i> – wyjaśnia różnicę między emigracją a imigracją – odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski – wymienia główne skupiska Polonii – wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje wewnętrzne</i> – wymienia przyczyny migracji wewnętrznych – wymienia mniejszości narodowe w Polsce – wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkałe przez mniejszości narodowe – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia, struktura wykształcenia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo</i> – odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki – odczytuje z mapy zróżnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce i w Europie

	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji</i> – odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy – wyjaśnia znaczenie terminu <i>miasto</i> – wymienia największe miasta i wskazuje je na mapie Polski – wymienia funkcje miast
OCENA 3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – szereguje województwa pod względem powierzchni od największego do najmniejszego – prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej – omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2016 – omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce – omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw – wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Europie i w Polsce – omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce – wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce – określa kierunki napływu imigrantów do Polski – podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce – charakteryzuje mniejszości narodowe i grupy etniczne w Polsce – podaje przyczyny bezrobocia w Polsce – porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich na podstawie danych statystycznych – wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady – podaje różnicę między aglomeracją monocentryczną a policentryczną – podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce – podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce
OCENA 4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX wieku – oblicza współczynnik przyrostu naturalnego – podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce – omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce – porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie danych statystycznych – oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski – opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce – opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce – porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy – omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce – porównuje strukturę narodowościową ludności Polski z analogicznymi strukturami ludności w wybranych państwach europejskich – określa na podstawie danych statystycznych różnicę w strukturze zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach – porównuje stopę bezrobocia w wybranych krajach europejskich – analizuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy – analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce – charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce – omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce
OCENA 5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia zmiany, które zaszły w podziale administracyjnym Polski po 1 stycznia 1999 r. – omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy – omawia strukturę płci i wieku ludności Polski na tle struktur wybranych państw europejskich na podstawie piramidy płci i wieku – omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski

	<ul style="list-style-type: none"> – oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego Polsce – charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce – omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce – przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy – omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach – omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji – charakteryzuje przemiany współczesnych miast – omawia problemy mieszkańców dużych miast – analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych – omawia przemiany współczesnych miast
OCENA 6	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski – analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego – analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Europie i w Polsce – ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie – omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce – analizuje na podstawie dostępnych źródeł skutki bezrobocia w Polsce – omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej
ROLNICTWO I PRZEMYSŁ POLSKI	
OCENA 2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia funkcje rolnictwa – wymienia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce – wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór</i> – wymienia główne uprawy w Polsce – wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>chów, hodowla, pogłowie</i> – wymienia główne zwierzęta hodowlane w Polsce – wskazuje na mapie obszary hodowli zwierząt gospodarskich – dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy – wymienia funkcje przemysłu – wymienia źródła energii – wymienia typy elektrowni – wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce – wymienia największe porty morskie w Polsce i wskazuje je na mapie
OCENA 3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce – prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkością gospodarstw rolnych w Polsce – przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce – prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw – wskazuje rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce – przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce – wymienia czynniki lokalizacji hodowli bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce – omawia cechy polskiego przemysłu – wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski – lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłne, wodne i niekonwencjonalne – opisuje wielkość energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych – opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeładunków w portach morskich Polski
OCENA	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno-

4	<p>gospodarczym kraju</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia regiony rolnicze o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce – przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy – prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę hodowli w Polsce – przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju – omawia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia przemysłu w Polsce – prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy – opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę przeładunków w portach morskich Polski – opisuje strukturę połowów ryb w Polsce
OCENA 5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce – charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce – porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy – porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy – omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej – analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu – omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce – określa na podstawie dostępnych źródeł uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce – omawia problemy przemysłu stoczniowego w Polsce
OCENA 6	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia korzyści i szanse dla polskiego rolnictwa w Unii Europejskiej – dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 r. i wyjaśnia ich przyczyny – przedstawia perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce
USŁUGI W POLSCE	
OCENA 2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce – wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i> – wyróżnia rodzaje transportu w Polsce – wskazuje na mapie Polski porty handlowe, śródlądowe oraz lotnicze – wyróżnia rodzaje łączności – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> – dokonuje podziału turystyki – wymienia i wskazuje na mapie regiony turystyczne Polski – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i> – wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski
OCENA 3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia zróżnicowanie usług w Polsce – omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce – omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych i autostrad w Polsce – omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce – omawia na podstawie danych statystycznych morską flotę transportową w Polsce – omawia czynniki rozwoju turystyki – wymienia i wskazuje na mapie polskie obiekty, znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> – omawia strukturę towarową handlu międzynarodowego
OCENA 4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju – charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków

	<ul style="list-style-type: none"> – omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski – podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski – charakteryzuje obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> – charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski – przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlowego w Polsce
OCENA 5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce – określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski – prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego – określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski – analizuje na podstawie dostępnych źródeł wpływy z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy – ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski – ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki
OCENA 6	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia na podstawie dostępnych źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy – omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, jakie zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski – podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej

ZANIECZYSZCZENIE ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO POLSKI

OCENA 2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego – podaje przyczyny kwaśnych opadów
OCENA 3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich źródła
OCENA 4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska – podaje źródła zanieczyszczeń komunalnych
OCENA 5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizuje na podstawie mapy tematycznej stan zanieczyszczeń wód śródlądowych – omawia skutki zanieczyszczeń środowiska naturalnego
OCENA 6	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ustala na podstawie dostępnych źródeł, jakie regiony w Polsce cechują się największym zanieczyszczeniem środowiska przyrodniczego

RELACJE MIĘDZY ELEMENTAMI ŚRODOWISKA GEOGRAFICZNEGO

OCENA 2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, terasa zalewowa, sztuczny zbiornik wodny</i> – wymienia przyczyny powodzi w Polsce – wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim – wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich – wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast – wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i> – wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski
OCENA 3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje zjawisko powodzi – wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią – wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych – podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim – omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich – wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności – omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 r. i po nim – omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg ekspresowych – wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego
OCENA 4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce – określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników – wyjaśnia wpływ warunków pozaprzyrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim – omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy – wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym

	<p>spadku liczby ludności</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego – omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 r. – wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach – wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych – wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski
<p>OCENA 5</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej – omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki – wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł odnawialnych do produkcji energii – analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem – omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy – określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy – wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich – opisuje zmiany, jakie zaszły w strukturze produkcji po 1989 r. w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej – omawia rolę transportu morskiego w rozwoju innych działów gospodarki – analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie – określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach
<p>OCENA 6</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy teras zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce – analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki – identyfikuje na wybranych przykładach związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, stylu zabudowy oraz strukturze demograficznej w strefach podmiejskich – ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich – wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 r. na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju – identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na wybranym obszarze kraju – identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta

MÓJ REGION I MOJA MAŁA OJCZYZNA

OCENA 2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i> – wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski – wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony – wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu – wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i> – wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny – przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie – wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny
OCENA 3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych – rozpoznaje skały występujące w regionie miejsca zamieszkania – wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych – określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym – rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o jej atrakcyjności
OCENA 4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie – analizuje genezę rzeźby powierzchni swojego regionu – prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu – prezentuje główne cechy gospodarki regionu – opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny – omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł
OCENA 5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu – analizuje formy współpracy między własnym regionem a partnerskimi regionami zagranicznymi – prezentuje na podstawie informacji wyszukanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej
OCENA 6	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej – projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie – wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego – planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie – projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności